

VOORSTEL

Verdere vergroening en verhoging gebruikswaarde Riedijkshaven, Dordrecht, augustus 2023

Ambitie bewoners

1. Verdere vergroening van stroken langs de kant van de Riedijkshaven en zo mogelijk van het water tussen de vaste steiger en de dijk
2. Verhoging gebruikswaarde Riedijkshaven, passend bij beleid gemeente Dordrecht

Al gerealiseerd is de vergroening van de Schuttevaerkade op initiatief van de bewoners, en met actieve medewerking van de gemeente.

Achtergrond

Ad 1. Ambitie: verdere vergroening van stroken langs de kant van de Riedijkshaven en in het water tussen de vaste steiger en de dijk

Vergroening Schuttevaerkade

In 2021 hebben de bewoners van de Schuttevaerkade in Dordrecht een eerste vergroening initiatief genomen en een aanvraag gedaan bij de gemeente voor de aanleg van perken. Deze aanvraag is gehonoreerd en in mei 2022 zijn over vrijwel de gehele lengte van de kade tussen Noordersluis en de Prins Clausbrug perken aangelegd en is basisbegroeiing gepland. De gemeente heeft, in de persoon van André Ouwehand, op een voorbeeldige manier meegedacht en de vergroening gefaciliteerd. Zelfs zijn, na onderling overleg met Dhr. Ouwehand, dit voorjaar nog aanvullend grote cortenstalen met begroeiing geplaatst op de brug Noordendijk - Riedijkshaven. De perken en deze bakken worden door de bewoners onderhouden. De planten worden bewaterd met een pomp die water oppompt uit de haven. De bewoners hebben deze zelf aangeschaft. Ze hebben inmiddels ook flink bijgeplant ten gunste van biodiversiteit en veelkleurige uitstraling. Alle planten zijn bij- en vlindervriendelijk. We zien een gestage toename van insecten en vogels.

De resultaten van de vergroening gaan echter veel verder dan een aanzienlijk aantrekkelijker kade voor de bewoners, buurtgenoten en toeristen (elke dag maken toeristen foto's van de perken en bloembakken!), en minder hittestress in de zomer. Op het niveau van gemeenschapsvorming en contact tussen burens is er eveneens een duidelijke positieve impact. We zien ook: goed voorbeeld doet goed volgen. Aan de kade tussen Molen het Fortuin en het Noorderhoofd hebben bewoners inmiddels ook de handen ineens geslagen en zijn dit jaar van start gegaan met onderhoud en aanvullende beplanting.

Alles bij elkaar bijzonder positieve impact en ditio ontwikkeling.

Vergroende Schuttevaerkade juli 2022

Hittestress en ontbreken groen Riedijkshaven Bleijenhoek zijde

In vervolg op dit geslaagde initiatief zijn enkele bewoners van de Schuttevaerkade in augustus 2022 in gesprek gegaan met contactpersoon Dhr. Oege Oevering, voor de gemeente Dordrecht verantwoordelijk voor het dossier vergroening Centrum.

Het gesprek betrof de wens van bewoners tot aanvullende actie, dit keer aan de overkant van de Schuttevaerkade, de Bleijenhoek. Daar is sprake van een 'steenwoestijn' die 's zomers leidt tot aanzienlijke hittestress op straatniveau en op de gevel van de appartementengebouwen, en bovendien een bijzonder onaantrekkelijk stadsbeeld oplevert voor alle omwonenden. Deze hele straat, inclusief de dijk, bevat geen sprietje groen, heeft nul biodiversiteit en wordt geflankeerd door een parkeerplaats. De watertaxi naar en van Papendrecht, Zwijndrecht, Rotterdam etc komt hier tegenover aan. Een bijzonder mager visitekaartje voor Dordrecht dat niet past bij de ambities van de stad.

De bewoners stelden Dhr. Oevering overleg voor met de gemeente over de mogelijkheid tot vergroening op een strook water achter de vaste steiger door beplanting via een drijvende oplossing, die kan meebewegen met de getijden.

Zicht op Bleijehoek en Riedijkshaven vanuit richting Brasserie DownTown

Zicht vanuit de Schuttevaerkade op Bleijehoek

Om alvast iets te doen aan een enigszins fleuriger beeld en het vergroten van biodiversiteit, is de gemeente gevraagd - met succes - tot de herfst het lage gedeelte van de dijk niet te maaien. Dat gaf al direct een wat beter beeld, zij het beperkt (zie foto hieronder).

Recent onderzoek laat zien dat [begroeide dijken sterke en gezonde dijken](#) zijn, in tegenstelling tot wat men altijd dacht.

Korte weerslag van het gesprek augustus 2022:

- Uitleg door Dhr Oevering over plannen gemeente vergroening Centrum
- Positieve grondhouding ten aanzien van het voorstel van bewoners voor vergroening overzijde haven
- Suggestie van zijn kant een voorstel over vergroening aan te bieden voor financiering uit het Klimaat Adaptatiefonds van de gemeente en los te maken van het bredere vergroeningsproces Centrum in verband met de traagheid van dat proces. Het Klimaatfonds is reeds goedgekeurd en er hangt al een budget aan, dat maakt snel handelen aanzienlijk eenvoudiger
- Verdere bespreking nodig in verband met afstemming mogelijkheden in het licht van verantwoordelijkheden Waterschap en Rijkswaterstaat

Nadere contacten met Dhr. Oevering en collega's via mail en Whatsapp hebben helaas opgeleverd dat er een groot proces is opgestart voor de vergroening van het Centrum en hij geen ruimte heeft verder met ons te werken aan concretisering. De Riedijkshaven en Bleijenhoek zouden nu zelfs buiten het Centrumplan vallen.

Bewoners hebben daarom het initiatief genomen eerst alvast zelf een aantal zaken uit te zoeken om besluitvorming door de gemeente te faciliteren. Duidelijkheid moest onder meer komen ten aanzien van:

- de rol van Waterschap Hollandse Delta en Rijkswaterstaat, incl. wettelijke bepalingen, mogelijkheden en onmogelijkheden
- praktische oplossingen voor vergroening, o.a. middels een drijvend perk op een strook water achter de vaste steiger in de Riedijkshaven
- Mogelijke ‘vergroening - verbloeming’ van de dijk zonder dat dit risico’s oplevert voor stabiliteit en kwaliteit

Waterschap

Op 22 mei 2023 hebben drie bewoners van de Schuttevaerkade een bezoek gebracht aan het Waterschap Hollandse Delta. Doel was inzicht te verwerven in de rol en verantwoordelijkheden van het Waterschap voor de Riedijkshaven, kades en dijk, waaronder die ten opzichte van Rijkswaterstaat en de gemeente Dordrecht. Daarnaast wilden we meer duidelijkheid verwerven over wettelijke en praktische mogelijkheden en onmogelijkheden van vergroening. Het bezoek leverde de volgende inzichten op:

- Rijkswaterstaat heeft het gebied van en achter de steiger als niet-vergunningplichtig bestempeld; dit geldt niet voor het Waterschap, maar maakt een mogelijke vergunning wel minder complex
- Door de gemeente moet bij vergroening met een concreet en uitgewerkt voorstel een vergunning worden aangevraagd bij het Waterschap
- Planten in de bodem zijn een no go; er zal dus moeten worden gezocht naar een drijvende constructie. Daarbij moet ook duidelijk worden hoe het onderhoud zal plaatsvinden en wie daarvoor verantwoordelijk is. Het Waterschap heeft daar geen mogelijkheden toe

Samenvattend: er zijn obstakels, maar deze zijn niet onoverkomelijk.

Gemeente Dordrecht

Naast contact met het Waterschap is door bewoners meerdere malen contact opgenomen met de verantwoordelijke ambtenaren. Ook daar hebben we inmiddels de kous op de kop gekregen.

Wijkmanager Noordflank / Stadswerven / 19e eeuwse Schil, Mw. Liesbeth van der Giessen, heeft bevestigd dat de Riedijkshaven en directe omgeving noch in de Centrum, noch in de Merwekade, noch in de Wantij-West plannen is opgenomen. Maar dat niet alleen. In ons meest recente contact met haar liet zij ons het volgende weten:

“Besproken is of dit gebied opgenomen kan worden in de vergroening van de Binnenstad. Dit, omdat daar budget en personele inzet voor beschikbaar is en om die reden sneller aangepakt zou kunnen worden. Bij navraag is duidelijk geworden dat zowel budget als inzet berekend zijn op de huidige plannen en omvang voor de Binnenstad en daarom een uitbreiding van het te vergroenen gebied niet mogelijk is.

Het gebied rond de Riedijkshaven kan er dus niet bij betrokken worden. We zijn gehouden aan de regels van verschillende overheden waardoor eerst uitgezocht moet worden wat wel of niet mag voor we een plan kunnen gaan opstellen. Ook het beleid van de gemeentehavens geeft niet zomaar ruimte om een deel van de haven met groen te vullen.

Naast de regels moet ook de bodem worden aangepast om beplanten mogelijk te maken. De kosten hiervan lopen zo hoog op dat het niet zomaar gedaan kan worden. Met daarnaast ook nog eens aanpassing van de voorzieningen in het water.

Al met al een complexe situatie die we niet zomaar hebben uitgewerkt. Op dit moment is er geen tijd, capaciteit en budget beschikbaar om naast de Binnenstad andere locaties in deze omgeving uit te werken voor vergroening. Of er geld en tijd in de toekomst vrijkomt is nog niet bekend.

Een klimaatfonds of iets dergelijks is bij ons onbekend, dit ook al besproken met de omgevingsmanager van Verkuyll en Moree.”

Begrip maar ook teleurstelling en verbazing

Ofschoon we begrip hebben voor regel- en werkdruk in de gemeente, zijn wij als actieve en betrokken bewoners natuurlijk bijzonder teleurgesteld over dit antwoord, dat ons op de volgende punten ook heeft verbaasd:

- Onbekendheid met een “klimaatfonds of iets dergelijks”, terwijl daaruit de perken zijn betaald aan de Schuttevaerkade en dit fonds ook in ons gesprek met Dhr. Oevering expliciet aan de orde is geweest.
- De opmerkingen over het beleid, terwijl er uitgesproken beleid is op het aantrekkelijker maken van de entree van Dordrecht en ruimte in dat beleid om het gesprek aan te gaan over optimalisering van de gebruikswaarde en meerwaarde voor de stad van de Riedijkshaven. Zie hieronder ad 2 over de relevante beleidskaders.

Ad. 2 Optimalisering gebruik Riedijkshaven, passend bij beleid gemeente Dordrecht

Aansluiting gebruik Riedijkshaven bij visiedocumenten gemeente en Coalitie-akkoord

Naast het gesprek over vergroening willen de bewoners het graag met de gemeente hebben over optimalisering van het gebruik van de Riedijkshaven, in lijn met de visie- en beleidsdocumenten die er liggen. Het maken van een concreet plan voor vergroening en optimalisering van het gebruik kunnen hand in hand gaan, in de uitvoering kan natuurlijk fasering plaatsvinden.

Op dit moment wordt de Riedijkshaven vooral incidenteel gebruikt voor het aanleggen van hotel-fietsboten en is deze de thuisbasis voor twee schepen, de Vertrouwen en de Friedrich Voss.

Behalve de inmiddels (in 2022) gerealiseerde bloemige perken aan de Schuttevaerkade is de Riedijkshaven vooral ongebruikt en is de omgeving rondom totaal versteend

De omgevingswensen van de bewoners van de Riedijkshaven komen in grote lijnen overeen met de politieke wensen van het College. In het [Coalitieakkoord](#) zegt het College te willen inzetten op groene verbindingzones. De Riedijkshaven wordt daarin niet expliciet genoemd, maar door de Riedijkshaven te verbinden met Wantijzone (die wel genoemd wordt), worden twee verbindingen gelegd:

- (1) een groene-blauwe verbinding tussen het Wantij en de Vest en
- (2) een verlengde wandel- en slenterroute ([Omgevingsvisie 1.0, p. 87](#)) tussen Stadswerven en het centrum.

In de [visie Wantij in de rondte](#) wordt het Noorderhoofd genoemd als mooie start van een wandelroute om Wantij-West en dé entree tot de Dordtse binnenstad. Maar de entree mist een groene loper, langs de kades van de Riedijkshaven, richting de binnenstad. De potentie is er. Sinds de perken op de Schuttevaerkade in bloei staan, zien we dat meer wandelaars de publieke tuinen hebben opgenomen in hun wandelroute naar de stad. We weten dat omdat wandelaars ons aanspreken als we in onze perken aan het werk zijn. Met vergroening van de kades aan de overzijde (Bleijenhoek) van de Riedijkshaven wordt ook voldaan aan de ambities in het [Groen-blauwprogramma](#) (2021). Deze kans ligt voor het grijpen.

Met vergroening van de kaders kunnen daarnaast ambities uit de [Beleidsvisie Dordtse binnenhavens \(2020\)](#) gerealiseerd worden. De beleidsvisie spreekt uit dat de levendigheid van de Riedijkshaven kan toenemen door het realiseren van op- en afstapplaatsen voor fietsboten en door plekken te creëren voor (recreatieve) passanten (boten groter dan 20 m).

In een versteende omgeving met hittestress en onvoldoende infrastructuur (douche, wc's, toegankelijke steigers) is dit niet goed mogelijk. Groene kades daarentegen kunnen daarbij de belevingswaarde van de haven enorm verhogen en van dit stukje Dordrecht, dat deels het verlengstuk en deels de overgang vormt tussen de oude binnenstad en vernieuwde wijken. Hiermee wordt als het ware de aantrekkelijke binnenstad een stukje uitgebreid.

De beleidsvisie Wantij West legt de plangrens over de Prins Clausbrug en sluit daarmee de Riedijkshaven uit. Maar de Riedijkshaven is niet af.

[In de Beleidsvisie Dordtse binnenhavens wordt opgemerkt \(blz. 35\) dat voor Riedijkshaven een individuele visie moet worden opgesteld.](#) Door de Riedijkshaven te betrekken in karakteristieken van de planvorming voor Wantij West, zoals bijvoorbeeld drijvende groenbakken, die wij voorstelden, tussen de dijk en de steiger, en/of met grote cortenstalen bakken met bomen en ondergroei op de kade langs kan de Wantijzone met beperkte middelen uitgebreid worden en dieper tot in de stand doordringen.

Daarnaast willen wij met de gemeente in gesprek over optimalisering van het gebruik van de haven. Waar andere pleziervaarhavens in de zomer vaak nauwelijks de drukte aan kunnen, ligt de Riedijkshaven er de meeste tijd verlaten bij. Dat is doodzonde en een ongebruikte mogelijkheid om de havens en het centrum verder te verbinden met elkaar.

Compromisvoorstel en fasering

We begrijpen dat ons voorstel voor drijvende “perken” achter de vaste steiger in de Riedijkshaven voor de gemeente problematisch is, want te complex, zeker op afzienbare termijn. De gemeente kan hieraan onvoldoende tijd besteden als gevolg van andere grote projecten. Wij hebben daarom een alternatief voorstel, dat in verschillende fases kan worden uitgevoerd. Hierboven hebben we al kort enkele mogelijkheden aangestipt.

Op korte termijn kunnen, zonder dat daarvoor een ingewikkeld en grootschalig plan nodig is, enkele betrekkelijk eenvoudige en betaalbare ingrepen plaatsvinden, waardoor wel al direct een aantrekkelijker uiterlijk ontstaat en de biodiversiteit stevig toeneemt. Deze ingrepen resulteren daarnaast in vermindering van de hittestress.

Korte termijn:

- Dijkbegroeiing. Zoals op pag. 2 al aangegeven, laat recent onderzoek zien dat begroeide dijken sterke en gezonde dijken zijn in tegenstelling tot wat men altijd dacht. In dijkversterkingsprojecten waarover de Commissie Milieueffectrapportage wordt gevraagd onafhankelijk advies te verstrekken, wordt om deze reden inmiddels zorgvuldig omgegaan met begroeide dijken. Naast sterk, zijn deze belangrijk tegen hittestress en goed voor biodiversiteit. Een dergelijke ingreep is relatief goedkoop, kan snel plaatsvinden (aarde, gras en bloemen inzaaien) en levert grote winst op ten aanzien van hittestress, biodiversiteit en aanzicht.
- Grote cortenstalen bakken met boompjes en ondergroen / bloemen op de dijk aan de Bleijenhoek, zodat ook daar zowel het zicht direct verbetert als de hittestress vermindert.

Meer ingrijpende maatregelen moeten worden gezien op de middellange termijn. Bespreking ervan kan in het komende jaar worden gestart en tot een plan uitgewerkt, waarvoor vervolgens een tijdpad kan worden ingericht.

Langere termijn:

- Aangaan van gesprek met bewoners op versterken gebruikswaarde Riedijkshaven die nu het merendeel van het jaar, inclusief in de zomer, grotendeels leeg ligt. Het Dordtse havenbeleid biedt hiervoor de noodzakelijke aanknopingspunten.
- Onze wens is dat recreatieschepen van rond de 20 m (wellicht vanaf 15 meter) en langer in de zomer actief worden doorverwezen naar de Riedijkshaven. Hiervoor moet een aantal aanpassingen plaatsvinden:
 - De bouw van een steiger voor passanten aan de kopse kant van de haven (de kant van de Torenstraat)
 - Aanleggen toilet en douche op de plek waar nu een parkeerplaats is; deze parkeerplaats (deels) opheffen en met groen en bankjes aantrekkelijk maken
 - Extra water en electriciteitspunten aanleggen langs de kades en steiger

De haven zou dan onderdeel kunnen worden van een van de andere havens die regelmatig met tekorten aan ligplaatsen zitten in de zomer.

Contactpersoon/personen gemeente voor de bewoners:

- [REDACTED] ([REDACTED], [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
[REDACTED], [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED] [REDACTED], [REDACTED]
- [REDACTED], [REDACTED]
- [REDACTED], [REDACTED]

Noot

In dit document zijn gedeeltes onleesbaar gemaakt op grond van artikel 5 van de Wet open overheid:

- Art. 5.1 lid 2 onderdeel e Woo (naam)
- Art. 5.1 lid 2 onderdeel e Woo (telefoonnummer)
- Art. 5.1 lid 2 onderdeel e Woo (e-mail)
- Art. 5.1 lid 2 onderdeel e Woo (adresgegevens)
- Art. 5.1 lid 2 onderdeel e Woo